

Projekat Živeti zajedno

Opšti podaci o nastavnoj jedinici	
Predmet	Geografija
Naziv nastavne jedinice	Jugoistočna Evropa na putu stabilizacije i ekonomske konsolidacije
Razred	Prvi ili drugi
Autor nastavne jedinice	Ješić Marina
Škola	Tehnička škola, Užice
Tip časa	Utvrđivanje
Nastavne metode	dijaloška
Oblici rada	Frontalni, grupni
Ciljevi (ukratko navesti ciljeve koji se žele postići navedenim aktivnostima)	- Da učenici razumeju neophodnost poznavanja kulturnih razlika i sličnosti zemalja JI Evrope, kao neophodan uslov međusobne saradnje.
Ishodi (taksativno navesti kakve ishode očekujemo posle navedenih aktivnosti, tj. šta će učenici svojiti/razumeti/osvestiti/uraditi posle aktivnosti)	<ul style="list-style-type: none"> - Učenici će shvatiti, da usled nepoznavanja kulturnih razlika i sličnosti, usled stereotipa i predrasuda može biti otežana komunikacija i saradnja sa zemljama Jugoistočne Evrope: - Osvestili uzročnu – posledičnu vezu između poznavanja karakteristika i obeležja drugih kultura i naroda (Hrvatske, Albanije, BiH) i uspostavljanja dijaloga i poslovne saradnje sa njima. - Učenici dobijaju uvide u sličnosti i razlike po kulturnim obeležjima između zemalja JI Evrope. - Učenici osvestili da predrasude i stereotipi o zemljama JI Evrope (Hrvatska, Albanija, BiH) su smetnja međusobnoj saradnji i ostvarivanju zajedničkih interesa.
Tok časa (navesti scenario nastavne jedinice, tj. uvodne, centralne i završne aktivnosti. Odrediti i orijentacioni vremenski okvir za aktivnosti – navesti trajanje aktivnosti u minutima)	<p style="text-align: center;">Uvodni deo (5min)</p> <p>Uvodno izlaganje: JI Evropa je multikulturalna I multijezička sredina, u kojoj se prepliću uticaji 3 velike religije: pravoslavlje, katoličanstvo i islam. Uprkos razlikama, koje postoje među balkanskim zemljama, za dalji celoviti razvoj Balkana, neophodna je njihova međusobna saradnja I povezivanje kao pretpostavka za bolju integraciju u evropske tokove. (<i>Napomena: nastavnik proverava da li učenici znaju pojam: multikulturalna i multijezička sredina.</i>)</p> <p style="text-align: center;">Centralni deo (30min)</p> <p>Učenici dobijaju zadatak da, svako za sebe, pored svake države, napiše obeležja kulture većinskog naroda, koji u njoj žive. Kulturna obeležja: - Hrvatske</p>

- Albanije
- BiH

Voditelj na flipčart papiru, pored država zapisuje obeležja koje učenici čitaju (svaki učenik čita obeležja koje je sam napisao).

Diskusija:

- Da li je poznavanje kulture naroda, na osnovu ovoga što ste nabrojali, dovoljno za ostvarivanja dijaloga i uspešne poslovne saradnje? Obrazložite.
- Objasnite, šta je još važno znati o zemljama JI Evrope (karakteristikama i obeležjima) da bismo imali uspešniji dijalog, uspešniju poslovnu saradnju? (Da li prepoznajete uzročno - posledične veze između poznavanja obeležja zemalja Hrvatske, Albanije, BiH i uspešnog dijaloga i poslovne saradnje?)
- Kakvu sve dobit imaju zemlje JI Evrope od međusobne saradnje? Obrazložite. Navedite konkretne primere.
- Da li je moguća izgradnja zajedničkih projekata u sferi infrastrukture, komunikacija, energetike, koji bi bili korisni za sve? Koji su to drugi zajednički projekti koji mogu biti korisni za zemlje JI Evrope i njene stanovnike?
- Koje dobiti ima manjinsko stanovništvo u ovim zemljama?
- Koliko uvrežena slika o Hrvatskoj, Albaniji, BiH može biti prepreka za saradnju? (nastavnik se može vratiti i na karakteristike koje su učenici navodili za svaku zemlju na početku časa, uočiti i istaći predrasude i stereotipe koji su navođeni). Objasnite. Navedite primere.

Nastavnik čita jedan događaj, nakon koga komentarišu moguće razloge ishoda situacije:

„U drugoj polovini 20-og veka, na reci Drini, trebalo je da se održi evropsko prvenstvo u kajakarenju. Tadašnje vlasti, na levoj obali (Muslimani) i desnoj (Srbi), nisu mogle da se dogovore i naprave zajednički akcioni plan, s koje strane Drine, da se prave hoteli, restorani i ostali objekti, koji su bili potrebni za održavanje tako značajne sportske manifestacije. Dogovor je izostao, a jedna velika investicija je „zaobišla“ tadašnju Jugoslaviju.“

Učenicima podeliti upitnik „Na šta sve kultura utiče“ (Prilog 1) koje popunjavaju svako za sebe. Diskusija o odgovorima.

- U odnosu na to na šta kultura utiče, koje su sličnosti između zemalja JI Evrope, a po čemu se razlikujemo?

Učenici dobijaju izvod - karakteristike kulture -(prilog 2)

Završni deo (10min)

- Kakva su vaša iskustva u vezi sa drugim kulturama?
- Da li imaš druga ili drugaricu različite nacionalne pripadnosti?
- Da li na fejsbuku kontaktiraš neku osobu, druge nacionalne pripadnosti? -Kako se tvoj drug, drugarica zove? -Kakva su tvoja iskustva?

Rekapitulacija časa tako što se od učenika traži da sa što više činjenica argumentuju tvrdnju:

Bitno je poznavanje i uvažavanje kulturnih razlika i sličnosti zemalja JI Evrope, za njihovu uspešnu saradnju.

Nastavnik sumira:

Činjenica, da i sami uskoro postajete deo aktivnog stanovništva Srbije, samim tim i nosioci integracijskih procesa važno je da uviđate koliko je bitno poznavanje i uvažavanje kulturnih razlika za uspešniju saradnju. Prihvatanje drugih kultura - znači da se razlike uočavaju. Poštovanje - znači da se razlike uvažavaju i na razlike se gleda kao na osnovno polazište u procesu stabilizacije i ekonomske saradnje JI Evrope.

Elementi interkulturalnosti u nastavnoj jedinici (detaljno navesti šta su sve elementi koji ukazuju na različitost i uvažavanje različitosti u određenoj nastavnoj jedinici, na koje sve načine nastavna jedinica podstiče učenike da razmišljaju o različitostima i da se decentriraju iz svoje tačke gledišta)

- Uočavanje multikulturalnosti i multijezičnosti regiona JI Evropa.
- Uočavanje važnosti poznavanja karakteristika i obeležja kulture zemalja JI Evrope za njihovu njeđusobnu saradnju.
- Uočavanje međuzavisnosti između poznavanja i uvažavanja kulturnih razlika (i sličnosti) i bolje ekonomske saradnje u regionu.
- Svest o tome da predrasude i stereotipi o zemljama JI Evrope (Hrvatska, Albanija, BiH) su smetnja međusobnoj saradnji i ostvarivanju zajedničkih interesa.

Materijal (taksativno navesti materijale koji se koriste za realizaciju nastavne jedinice, a primerak svakog materijala dostaviti u prilogu).

- Upitnik „Na sta sve kultura utice,,- prilog1
- Izvod- Karakteristike kulture - prilog 2

Literatura:

- Za razliku bogatije - priručnik za interkulturalizam, autori: Jelena Vranješević, Zorica Trikić, Ružica Rosandić-Centar za prava deteta, Beograd 2006. (str 66.67.68.69)
- Geografija za 1. ili 2. razred srednjih stručnih škola-Mirko Grčić; Beograd 2006 (str 125,126,127)

Prilog 1. UPITNIK "NA ŠTA SVE KULTURA UTICE"

Uputstvo: Pročitajte pažljivo svaki iskaz i stavite pored njega Da ili Ne.
ZNAM DA KULTURA UTICE NA:

1. Koliko blizu ljudi stoje jedni pored drugih
2. Čvrstinu stiska ruke pri pozdravljanju
3. Način oslovljavanja, tj. da li se koriste ime ili prezime ili titule
4. Način ophodenja u konfliktnim situacijama
5. Način pohvaljivanja i kritikovanja
6. Doživljaj nagrade i kazne
7. Kako reci NE
8. Koliko se glasno ili tiho govori
9. Šta se očekuje od vođe/nadređenog
10. Kako se tretiraju podređeni
11. Kako se tretiraju osobe različitog pola, roda, seksualne orijentacije, rase, kulture ili zrasa
12. Način komuniciranja/koliko direktno svoje misli/osećanja/potrebe
13. Šta je uzrok gubitka "obraza" i časti
14. Šta je lako i prihvatljivo reći o sebi drugima
15. Šta su prihvatljive i neprihvatljive teme za diskusiju
16. Kada i kako uspostaviti kontakt " oči u oči"
17. Kada biti formalan, kada ne
18. Kako se rešavaju problemi
19. Kako se tumači ponašanje drugih

Prilog 2: KARAKTERISTIKE KULTURE

1. FACIJALNA EKSPRESIJA
2. RELIGIJA
3. OBIČAJI VEZANI ZA RELIGIJU
4. VAŽNOST VREMENA
5. LIKOVNA UMETNOST
6. VREDNOSNI SISTEM
7. LITERATURA
8. PODIZANJE DECE/VASPITANJE I OBRAZOVANJE
9. DOŽIVLJAJ VOĐE/VOĐSTVA
10. GESTOVI
11. OBIČAJI VEZANI ZA SLAVLJENJE I PRAZNIKE
12. SHVATANJE FER ODNOSA/PRAVDE/PRAVIČNOSTI
13. SHVATANJE PRIJATELJSTVA
14. SHVATANJE SKROMNOSTI
15. HRANA
16. NAVIKE ISHRANE
17. RAZUMEVANJE PRIRODE
18. DOŽIVLJAJ SEBE
19. ZNAČAJ RADA
20. SHVATANJE LEPOTE
21. MUZIKA
22. NAČIN ODEVANJA
23. OPŠTI POGLED NA SVET
24. SHVATANJE LIČNOG PROSTORA
25. PRAVILA PONAŠANJA U DRUŠTVU
26. NAČIN ŽIVLJENJA